

December 3—8.: 1981-től

Téli könyv-vásár

Kilencvenöt mű több millió példányban kerül a téli könyvvásárra, a fővárosi és vidéki könyvesboltokba. A karácsonyra alá kínált kötetek közül mintegy 40 a második országos gyermek-könyvhét kiadványa, a fiatal olvasók könyvküldetését szolgálja. A központi megnyitót ezúttal Egerben lesz december 3-án.

A téli könyvvásár ajánlólistáján 14 magyar szerző és négy klasszikus alkotó műve szerepel. A gazdag szépirodalmi kínálatból kiemelkedik a Móróc Zsigmond születésének 100. évfordulója alkalmából közreadott, 1940-ben először megjelent, a klasszikus író által szerkesztett Magvető-antológia faksimile kiadása. (MTI)

Ismét érettségi tárgy a történelem

Ismét érettségi tárgy lesz 1981-től a középiskolákban a történelem, erről intézkedett az oktatási miniszter. A jelenlegi negyedikesek számára még a korábbi jogszabály érvényes, ők tehát választhatják érettségi tárgyként a történelmet, a mostani harmadikosok — és az alsóbb évesek — számára azonban megszűnt ez a lehetőség. A bevezetés 1981. évi határideje éppen azt a célt szolgálja, hogy azoknak a diákoknak is módjuk legyen kellően felkészülni, akik eddig netán „könnyebben” vették e tárgy tanulását.

A miniszteri utasítás értelmében tehát 1981-től a gimnazistáknak magyar nyelv és irodalomból — a nemzetiségi gimnáziumokban a nemzetiségi nyelv és irodalomból is —, valamint történelemből és matematikából kell érettségizniük. Magyar nyelv és irodalomból, illetve a nemzetiségi nyelvből és irodalomból szóban és írásban, törté-

nelemből szóban, matematikából pedig írásban vagy szóban adnak számot ismereteikről. Eredménytelen matematikai írásbeli vizsga esetén kötelező a szóbeli is.

Ezenkívül a gimnazistáknak az idegen nyelv, a fizika, a kémia, a biológia és a földrajz közül még kettőt választaniuk kell.

A szakközépiskolások 1981-től a történelmen kívül nyelv és irodalomból, szakmai elméletből és szakmai gyakorlatból érettségiznek, s további 1 tantárgyat kell választaniuk a közismereti tárgyak közül. Bár eddig választható tárgy volt a történelem, a középiskolákban, az érettségizők viszonylag kis százaléka élt a lehetőséggel. A diákok ugyanis jobbra a későbbi továbbtanulásukhoz közvetlenül szükséges tárgyra összpontosították a figyelmüket, és így háttérbe szorult az általános műveltséghez nélkülözhetetlen történelem.

Kávéházban a Tisza-parton

Sokféle nevük volt, mert sokan voltak: Centrál, New York, Hadik, Seemann, Oktagon, Abbázia meg a többiek. Budapest is, Szeged is, akárcsak Bécsben vagy Párizsban, ahol ma is a legtöbb látható belülről. Itthon mostanra viszont jóformán hírdődjük is alig maradt: a pesti Hungária, a Múzeum, esetleg még a Pliwax. Ha olykor próbálom számba venni őket, úgy érzem, megtaláltam hiányzómat egyik okát: még nem éltem akkor, el sem igen tudom hát képzelni, valójában milyenek is lehetek...

Tóth Árpád hajolt a kezirata fölé és amott, a másik asztalnál kávéját kavargatva Karinthy mesélt, hogy ha majd meghal, Krisztus az égben maga mellé ülteti, mondván: ez az ember még nálam is többet szenvedett; a Böhm Aranka férje volt... Nagy Lajos csórgot elő néhány pénzdarabot a zsebéből, kölcsönkérte Deryitől, hogy kifizesse a kávéját és így elvihesse a Népszavának az imént elkészült tárcát. Hálából elégedetten jegyzi meg hitelezőjének: hallom, megint férjes asszonnyal van viszonyod...

Furcsa, kavargó, varázsos milióval, csodás hangulatokkal teli világ. A népi íróknak az urbánusoknak, a konzervatívoknak az avantgardistáknak külön-külön törzshelyük van. Itt töltik a nap legnagyobb részét, innen mennek és ide jönnek, ez a bázis, a menedékhely, az alkotóház és a fórum. Még az otthon is. Bohém szentély és pletykatanya, mai érettségi tételművek szülőotthona és nagy összeveszések-kibekülések szemtanúja: KÁVÉHÁZ.

Belépünk az állólámpák díszkrét fényköreivel ernyőzött terembe, letelepedünk a kicsi, kör alakú asztalokhoz, kávé vagy teát, tortát és üditőt fogyasztunk. Múlik az idő, az újabb és újabb érkezők egy asztalkáról különféle folyóiratokat vesznek el. Már úgy 50—60-an lehetünk. A kényelmes karosszékben jobbra fordulva látni, amint az esti Tiszában a város fényei nyugszanak. Idebent pedig feltűnően és teljesen anakronisztikusan udvarias fiatal pincérnők sűrűnek-forognak.

Ha az ember a folyóparti panorámát szemlélve kissé elmereng, hirtelen felriadva kezdi átélni az idő relativitását, már-már megfordíthatóságát is. Hiszen — kávéházban van, S idő: 1979 novemberének utolsó napjai, este 6 és 10 óra között. Hely: a szegedi Ifjúsági Ház egyik emeleti terme. Mai nevén: irodalmi kávéház.

Szeptember vége óta havonta kétszer van így, 8 óra tájban jó félórás-egyórás műsor, a 15 forintos kötelező fogyasztás és az ugyanennyiért árusított belépő ellenében még nosztalgiahangulat a már említett, frenetikus meglepetést okozó udvarias kiszolgálás, olvasnivalók, kellemes zene. S a fő program ezúttal: középkori slágerek.

Furcsa, vad ritmusok, még furcsább hangszerek. Többfajta tekerős lant, fuvoifélék, dobok-csörgők. A XII—XIII. század, a középkor világa a kávéházban. Mandel Róbert „gótikus triója” jóvoltából. A zenedarabok az egykori francia királyi udvarok táncait idézik. Erdélyi György pedig az akkori egyetemről kimaradt, csavargó, mókás kedvű és pajzán diákok műveiből, a fablieux-kból olvas föl. Szajhákrol és igricekről, szépasszonyoknál pórucl járt papokról, gáláns-

pikáns kalandokról, lovagokról és fiatal lányokról. Közben pedig zene. Fél óra múltán — a hatás mércéje — az ember már-már attól tarthat, ha oldalát pillant, fátyolos, díszes, hosszú ruhás hölgyek ülnek talán az asztaloknál, kalpágos, oldalukon tört viselő urakkal, valahol a közelben lehet a kinkókamera is. Francois Villon pedig valószínűleg az ajtóban áll és nagy hanggal azon háborog, miért nem lehet itt jó provence-i bort kapni. Szólnak a régi hangszerek a duda, a lant és a síp, amelyekről előzőleg megtudtuk, hogyan is „koppintották” le őket mai mesterek az egykori metszetelekről, régi-régi leírások alapján.

Gyengesség, bizonyára: nem várom meg, míg bezár az irodalmi kávéház. Előbb elindulok, arra gondolva, hogy később, decemberben—januárban majd Gregor József fog itt énekelni, Kozák András és Drahotka Andrea szavalni, dzsesszenészek szólózni. Nem várom meg a végét, a záróórát, nehogy ez a kávéház is csak nosztalgiaemlék legyen, mint amazok, a régiek, melyeket újra, látatlanul s mégis láttatón eszünkbe juttattott.

Domonkos László

Mezőgazdasági típusüzemek tervezése

A KGST-tagországok a mezőgazdasági építésben is összehangolják tevékenységüket, elsősorban azzal a céllal, hogy a kutatástól a gyártásig elkerülhessék a párhuzamososságot, bővítsék az egyes országok közötti munkamegosztást. Az egységes mezőgazdasági típusüzemek tervezése, azok szerkezetének és technológiájának együttes kialakítása a feladata annak a KGST szakértői értekezletnek is, amelynek részvevői kedden Visegrádon kezdték meg ötnapos tanácskozássorozatukat. A tanácskozáson megvitatják a mezőgazdasági épületek tervezésével foglalkozó vezető szervezet 1980—81. évi munkatervét, meg tárgyalják a tankormánykeverő és az állati fehérjét feldolgozó üzemek, valamint a különböző állattartási épü-

letek egységes kialakításának lehetőségeit. Az egyes tagországok képviselői elhozták ajánlásaikat a náluk optimálisan gyártható, építhető objektumokra vonatkozóan.

Hulladék szegény technológiák alkalmazása

Kedden ülést tartott a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége országos elnöksége. Megtárgyalták és elfogadták a környezetvédelmi bizottság beszámolóját. A beszámoló kiemelte, hogy a jövőben a környezetvédelmi tevékenységben belül erősíteni kell az MTESZ és a témával fog-

A természet és környezetünk védelme

Megbeszélés Szegeden a teendőkről

Hogy az emberi környezet védelemre szorul, azt világsszerte fölmérték, s a mihtegy húsz évvel ezelőtti első vészjelek után munkához is láttak a különböző hivatalos szervek. Hazánkban 1976-ban megalkotta az országgyűlés a környezetvédelemről szóló törvényt, amely a teendők legalapvetőbb szabályait tartalmazza. Az intézkedési terv részletesebb útmutatást ad.

A környezetvédelem szervezetei is kialakultak. Arra is szükség volt, hogy a megyei tanácsok végrehajtó bizottságai környezet- és természetvédelmi bizottságokat hozzanak létre. A környezetvédelmi tevékenység országos irányítása ugyanis több minisztérium és központi szerv között oszlik meg, a megyékben viszont nem volt ilyen hatóság. A különböző intézmények környezetvédelmi munkájának összehangolására hivatottak a megyei bizottságok.

A Csongrád megyei tanács vb az idén júliusban alakította meg a 23 tagú megyei környezet- és természetvédelmi bizottságot, amely javaslattevő, véleményező, előkészítő, koordináló és ellenőrző szervként működik. Titkára, Barta József tegnap, kedden tájékoztatta a Hazafias Népfront megyei környezetvédelmi társadalmi bizottságának tagjait az időszerű feladatokról.

Az ülésen, ahol jelen volt Kántor Sámuel, a HNF Országos Tanácsa munkatársa is, megtárgyalták a részve-

vők a népfront idej környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenységét is.

Hogy van mit tenni, bizonyítják a különböző vizsgálatok. Megyénk levegőjét jelentősen szennyezi a por, a csapadékvíz összetétele csaknem olyan már, mint a szennyvízé, s csupán Szegeden naponta több mint 40 ezer köbméter szennyvíz kerül a Tiszába. A közterületek tisztaságára sem lehetünk büszkéek. Hiába takarítja a tanács az utcákat, tereket, alig van látszatja: sokan eldobják, kiöntik a szemetet, anélkül, hogy büntetéstől kellene tartaniuk. Anyagiak hiányában aligha vehető föl a harc a városi zajártalmak ellen. A természetvédelem már jelentős eredményekkel dicsekedhet az érintett intézmények összefogásának eredményeként.

A Hazafias Népfront sajátos eszközeivel sokat tehet a környezetvédelemért. Igyekezik fölkelteni az érdeklődést, a tisztaság, a szépség iránti igényt, programokat, akciókat szervez, bekapcsolódik az ismeretterjesztésbe, és kiveszi részét — a természetvédelmi örök révén — az ellenőrzésből is. Környezetvédelmi bizottságaiban rendszeresen felszínre kerülnek a legidősebb környezetvédelemmel kapcsolatos gondok, javaslatokkal, módszertani anyagokkal segítik is a gyakorlati munkát. Sikeres volt a nyáron megrendezett megyei környezet- és természetvédelmi

napok rendezvénysorozata is, s szemmel látható eredményeket szült a csongrádi „Tisza, rendezett folyópartért”, a makói „Szébb városunkért” akció, a „Dolgozz tíz órát Szegedért”, a vásártérségi „Ószi-tavaszi tisztasági társadalmimunka-hetek” mozgalma. A további hatékony környezet- és természetvédelemnek azonban alapvető föltétele a különböző állami, társadalmi és tömegszervezetek összehangolt munkája.

Dr. Mester János, a megyei népfront környezetvédelmi bizottságának elnöke szölt a Jugoszláv Dolgozó Nép Szocialista Szövetsége vajdasági tartományi választmánya környezetvédelmi tevékenységéről, végül kitüntetéseket adtak át. Az ATIVIZIG környezet- és vízminőség-védelmi osztálya, valamint az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal Dél-alföldi Felügyelősége a Hazafias Népfront Országos Tanácsa Kiváló Társadalmi Munkáért plakettjét kapta. Kihirdették a megyei természetbarátszakszövetség által hirdett Mindig vár a természet című fotópályázat eredményeit is. A Hazafias Népfront különdíját Feketi Józsefnek ítélték, két zsembóli láperdőt ábrázoló és Útjelzés Zombón című képéért. Az első díjat Lakner Károly a Szegedi Fehér-tó című fölvételével érdemelte ki, a második díjat Hajós János, a harmadikat Makráné Forrai Gabriella kapta.

A stilizáció útjai

ZÖLDRE HANGOLT MOTIVUMOK jellemzik Gyurkovics Hunor festményeit a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai képtárában. A jugoszláviai festőművész Sava Halugin szobrászsal közösen mutatkozik be a Szeged és Szabadka testvérvárosok kulturális együttműködése keretében rendezett tárlaton. Gyurkovics Hunor minden festményét tájak ihlették, mégpedig a legközvetlenebb természeti környezet motívumai: a vajdasági dombok, a Tisza-parti fák, a víz, az ég. Az sem véletlen, hogy műveit sorozatokba gyűjti, s ilyen címmel jegyzi: Vajdasági motívum I—XI.; Tisza-menti táj I—VIII., Maros-part I—II. Ezzel is utal arra, hogy nem konkrét látványokat ragad meg, hanem a jól ismert természeti környezet lelkét, lényegét igyekszik sajátos törvényű képekké sűríteni. Erőteljes formaképzés, stilizáció, sűrítés jellemzi alkotásait. A konkrét motívumoktól a stilizáció, az egyszerűsítés fokait járva eljut a szinte tel-

jesen amorfi térformák vagy dekoratív elemek megfestésére. Ebben a sorban a legvégső pont a Vajdasági motívum X., melyen már alig-alig fedezhető fel a természeti ihletés nyomai. Festményei ugyanakkor igen dekoratívak. Elsősorban a zöld színt, annak rokonszíneit, türkiszeket, sárgákat, kékeket használ, határozott foltozásokkal építi kompozícióját, s a kis részletek megmunkálásával, cizellálásával éri el a dekorativitást. Ebben a sorban talán legjellemzőbb a Tisza menti táj VIII., síkra hangolt körformája és a Szőlők című olajkép hullámzó vonalrendje.

EGY ÓRIÁS ELHAGYOTT LAKATJAIT juttatják eszünkbe Sava Halugin plasztikái. Néhány, a klasszikus görög szobrászat ihlette munkája (Portré, Kosfej, Kocsis, Állatfej) mellett ipari formákra emlékeztető tárgyakat, elemeket és rajzokat mutat be. (Ezek a lavírozott tussal készített szoborvázlatok számomra megnyörvöbök, artiztikusabbak, bravúrosabbak, mint a megvalósult plasztikák.) A szobrok, szándékuk szerint jelek lehetnek. A kinyitló vagy bezáródó lakatformák, záruk egymáshoz közeledő vagy távolodó formák emberi kapcsolataink, egymáshoz való kötődéseink szerkezetei lehetnének. Egy modern kétszakállú várának ajtajait jelző záruk, lakatok. Csakhogy ezek a plasztikák nem elég esztétikusak, nem elég pontosan megmunkáltak, nem elég meggyőzőek ahhoz, hogy ezt a fajta üzenetet egyértelműen sugallják. A gömbölydő bronzok, kövek, gipszek, márványok és a belőlük kitüremkedő vagy a

hozzájuk kapcsolódó dudorok, kinövések képtelenek erre a tolmácsszerepre. Nem tudják lefordítani Sava Halugin kételeyi, reményei, gondolati-érzelmi jelképeit.

BARÁNYHIMLÓS KIÁLLÍTÁS — így jellemezzük az egyik látogató a Képcsarnok Gulácsy Lajos Termében nemrégiben megnyitott kiállítást, Papp Zoltán festőművész alkotásainak bemutatóját. A képek címe mellett ugyanis piros pöttyel jelzik, hogy vevőre talált. Ezen a tárlaton pedig már a megnyitás napján alig volt festmény himlő nélkül. Egyszóval Papp Zoltán tárlata igazi sláger, teljes közönségsiker. A szó nemes értelmében. Mert a festőművész igényes, kulturált, színvonalas műveket állított ki. Elsősorban csendleteket, és tájképeket néhány akt társaságban. Papp Zoltán már kevéssé kötődik a naturához, lírai átköltésai hangulatokká nemesítik a formákat, a szigorú képszerkesztést fénylen itatja át, kompozícióinak biztonsága visszafogott színekben és bravúros vonalakban oldódik föl. A virágok és a táj lényegét igyekszik megragadni, a természeti eleményeket és hangulatokat, formai gazdagságokat, főleg meleg színeket formálja képekké. Nagy mesterségbeli felkészültség, kiváló színek, tóna, a harmónia iránti vagy ötözödik Papp Zoltán festményeiben. Olyan képek ezek, melyekben találkozik az élet vitalitása, dinamizmusa, a mindig változó-megújuló természet a csennel, a harmóniával, a belső nyugalommal. Ezekre is szükség van mind hangosabb, s mind nagyobb sebességre kapcsolt világunkban.

Tandi Lajos